

ERFGOEDKLASBAK

MAAK JE EIGEN PORSELEINKAART

INLEIDING EN WORKSHOP

Workshop: maak je eigen porseleinkaart

Eindtermen / onderwijsdoelen

Mens en maatschappij (tijd)

3.8 Kunnen aan de hand van een voorbeeld illustreren dat een actuele toestand, die voor kinderen herkenbaar is, en die door de geschiedenis beïnvloed werd, vroeger anders was en in de loop der tijden evolueert.

3.9 De leerlingen tonen belangstelling voor het verleden, heden en de toekomst, hier en elders.

Muzische vorming (Beeld)

1.2 Door betasten en voelen (tactiel), door kijken en zien (visueel) impressies opdoen, verwerken en erover praten.

1.3 Beeldinformatie herkennen, begrijpen, interpreteren en er kritisch tegenover staan.

1.4 Plezier en voldoening vinden in het beeldend vormgeven en genieten van wat beeldend is vormgegeven.

1.5 Beeldende problemen oplossen, technieken toepassen en gereedschappen en materialen hanteren om beeldend vorm te geven op een manier die hen voldoet.

Muzische vorming (Drama)

3.3 Geconcentreerd luisteren naar een gesproken tekst (verteld of voorgelezen) en die mondeling, schriftelijk, beeldend of dramatisch weergeven.

Lesdoelen

De leerling kan...

- in eigen woorden beschrijven en uitleggen wat een porseleinkaart is en waarom en hoe ze gemaakt werden;
- zich inleven in een voorgelezen tekst en verschillen met de eigen leefwereld benoemen;
- een beeld opbouwen;
- reflecteren over het opgebouwde beeld;

Lesopbouw

De leerlingen leren, aan de hand van enkele voorbeelden, wat een porseleinkaart is en waarvoor deze werd gebruikt. Na deze inleiding gaan ze zelf aan de slag: ze denken na waarvoor hun porseleinkaart moet dienen en ontwerpen hun eigen porseleinkaart, op kaartjes voorzien door de Liberas-medewerkers. Nadien mogen de leerlingen hun ontwerp toelichten.

Lesfasen

1. Introductie porseleinkaarten (5 min.)

Korte uitleg over de porseleinkaarten, hun geschiedenis en de druktechniek.

Porseleinkaarten waren een soort visitekaartjes van winkels, fabrieken, zelfstandigen, genootschappen, scholen... van de 19^e eeuw en ook een vroege vorm van reclame. Industriëlen, handelaars en burgers gebruikten ze als statussymbool. De vroegste porseleinkaarten zijn ontstaan rond ongeveer 1825. Tussen 1825 en 1890 was België zelfs het centrum van de porseleikaartproductie. Ze waren ook heel gegeerd als verzamelobject. Deze kaarten kunnen ons veel vertellen over het 19de eeuwse burgerlijke leven, verschillende industrieën die er vroeger waren (zoals bijvoorbeeld kleermakers, kopergieters, hoedenmakers, bonthandelaars, steenkoolhandelaars...) en de producten die vroeger werden gemaakt (paardenkoetsen, kachels, kantwerk...). Het zijn natuurlijk wel in de eerste plaats reclamekaartjes¹, dus de informatie die erop staat wordt altijd wel rooskleuriger voorgesteld dan ze was. Zo zullen porseleinkaarten ons geen informatie geven over bijvoorbeeld de leef- en werkomstandigheden van arbeiders.

Porseleinkaarten zijn niet van porselein gemaakt. De kaarten hebben een vrij specifieke witte glans en textuur en lijken op die manier wat op porselein. Om papier en karton minder doorzichtig te maken werd op dun wit karton werd een dunne laag porseleinaarde gemengd met loodwit aangebracht. Via steendruk werden deze dan bedrukt. Speciaal aan deze kaarten is dat ze, zelfs na 150 jaar, nog niets van hun glans en kwaliteit verloren hebben.

Maar omdat de manier waarop porseleinkaarten werden gemaakt heel moeilijk was en veel werk kostte, worden deze niet meer gemaakt. Het loodwit was bovendien zeer giftig, wat gevaarlijk was voor de drukkers. Daarnaast veranderde de druktechniek, deze werd goedkoper en sneller en ook de komst van de fotografie betekende een makkelijkere manier om prenten te maken.

Liberas heeft in haar archief een collectie van ruim 5000 porseleinkaarten zitten. Je kan deze via onze [website](#) vinden.

Vraaggesprek aan de hand van de kaarten (zie bijlage):

- Als je heel vaak hetzelfde wil afdrukken, hoe zou je dat nu doen (printer, kopieermachine)?
- Vroeger bestond dat niet, hebben jullie een idee hoe toen afdrukken werden gemaakt?
- Waar zouden deze kaarten voor dienen?
- Zou iedereen zo maar een porseleikaart kunnen maken?
- Waarom zouden we deze kaarten bewaren?

---

¹ Privé drukwerk: doodsbrieven, geboortekaartjes, huwelijksaankondigingen.

Uitzonderingen: van tijd tot tijd gebruikt om een zicht op Gent te maken.

Analyse van de kaarten (zie bijlage):

- Wat is er allemaal te zien op de kaarten?
- Welke kleuren worden gebruikt?
- Hoe zien de letters eruit?
- Welke taal wordt gebruikt?
- Wat valt je op aan de kader?
- Waar zouden de kaarten reclame voor maken?

2. Opbouw van de workshop “maak je eigen porseleinkaart” (15 min.)

- De leerlingen krijgen elk enkele prints van porseleinkaarten.
- Ze hoeven hun kaarten niet te volgen, maar kunnen er wel inspiratie uit halen.
- Laat ze eerst even nadenken waarvoor hun porseleinkaart moet dienen en wat er allemaal moet op staan.
- Leerlingen krijgen een blanco kaartje en gaan aan de slag.
- Elke leerling krijgt een blad met enkele “cut outs” (letters, dieren, elementen...) die ze mogen uitknippen en kunnen gebruiken voor hun eigen porseleinkaart.
- Waar ze op kunnen letten bij het maken van hun porseleinkaart: kader, kleur, letters, figuren, versiering...

3. Evaluatie (10 min.)

Wie wil mag vooraan in de klas staan, hun kaart tonen en er iets over vertellen.

Vraaggesprek:

- Wil iemand iets vertellen bij zijn beeld?
  - Wat staat er op jouw porseleinkaart?
  - Waarom koos je dit beeld?
  - Wat zou er met jouw porseleinkaart kunnen gebeuren?
  - Waarvoor zou jouw kaart kunnen worden gebruikt?
  - Wat wil je vertellen met jouw kaart?

4. Einde (1 min.)

De leerlingen schrijven hun naam achterop hun porseleinkaartje en mogen deze in de archiefdoos steken voor hun klasarchief.

Materiaal

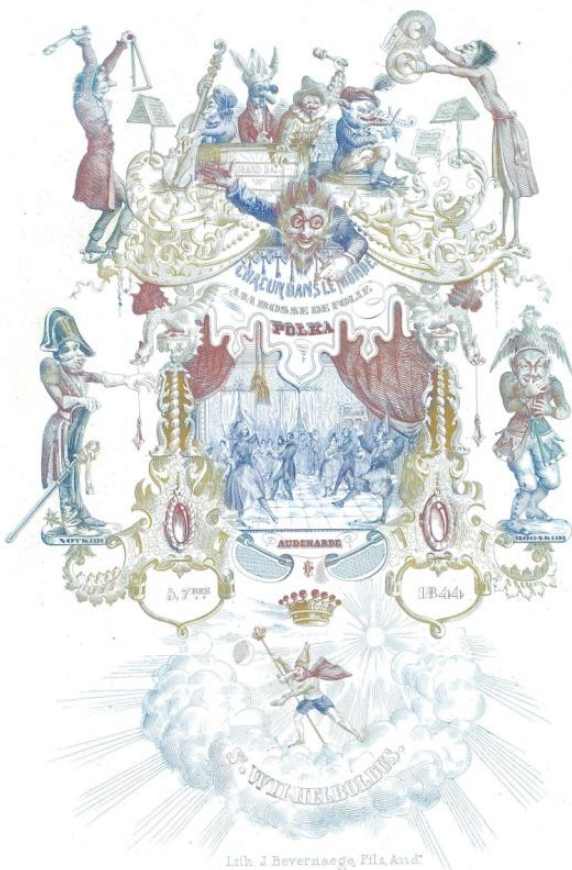
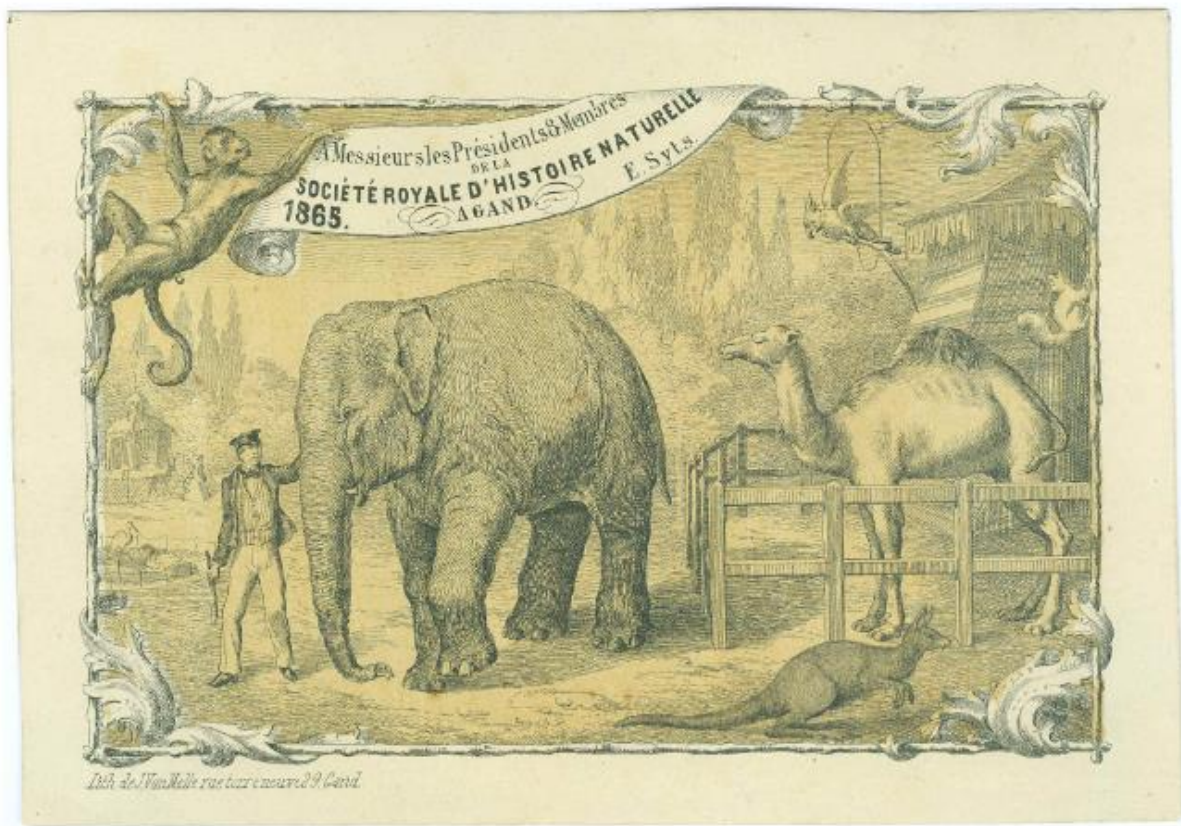
- Stevige blanco kaartjes A5 formaat (of de helft van een A4 blad)
- Klappapier A4
- Balpennen
- Kleurpotloden
- “cut outs” porseleinkaarten (zie bijlage)

Educatief materiaal (bijlagen – afdrukken)

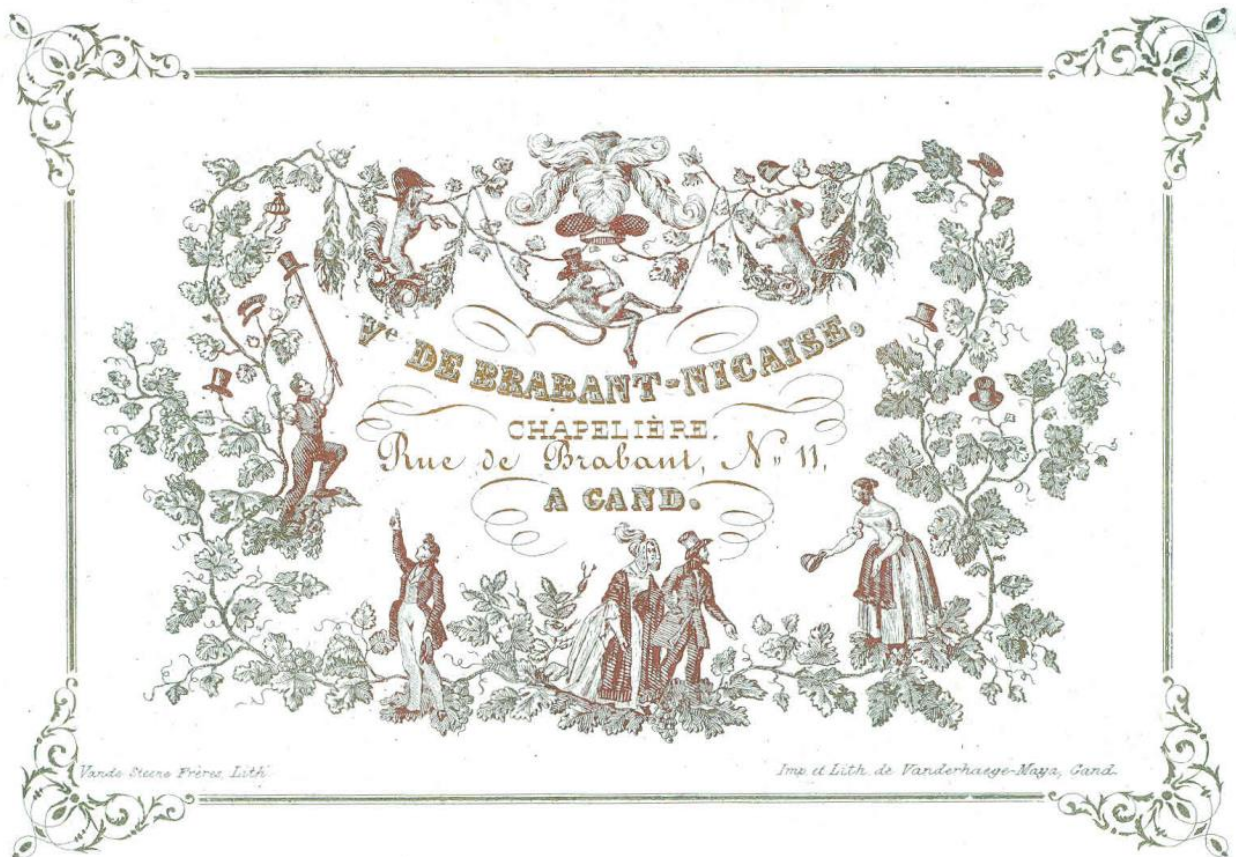
- Prints van een selectie porseleinkaarten (zie bijlage)
- PowerPoint presentatie “porseleinkaarten”

Bijlage: selectie porseleinkaarten

Lith. de G. Jacquain, R. Basse, à Gand.

Lith. G. Jacquain, à Gand.

LEON
VANSCHOOR
 Rue Basse, N.º 118.
 A. AUDENARDE,
 FABR. N.º DE CHAPEAUX,
 FOURREUR-PELLETIER.

Imp. Lith. des Freres   Bevernaege, h. Ast.

LITHOGRAPHIE
 de
Hab. Jos Hahn
 VERVIERE
 Crapaurue N.º 114 N
 040A

FOURNITURES DE BUREAU
 Gravure de Gouaches et timbres

Nos plus chers
 protecteurs sont
 les clients

Fabrique de Chocolat.

Rue de Catalogne, N° 10.

A G A N D.

C. D A S C H E R R

Pâtissier, Confiseur & Glacier Suisse.

Exécute toute espèce de Pâtisseries, Pâtes montées, Bûches, Cartonnage et généralement tout ce qui concerne FÊTES, NOCES ET BAPTÊMES.

Lith. de F. & E. Gyselynck à Gand.

P. CLEMENT

Libraire et Relieur.

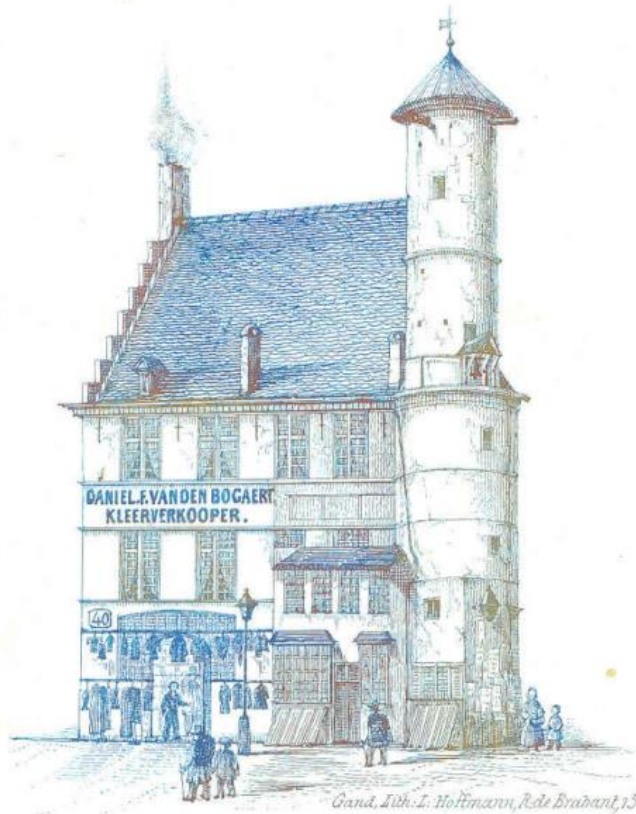
Rue de Gourmay, N° 166, **Andenaarde.**

Lith. de F. & E. Gyselynck à Gand.

VRYDAG-MERKT N° 40, TE GENT.

A. WERY

Maître Tailleur du 1er Regt. de Ligne

Ainsi que pour Civils

Rue Gyk hout, N° 33 14 Vör.

BRUGES

Davèdy Leth, des Roes Bruges

BOHOLET

VÉTÉINAIRE
À
BRUXELLES

Rue du Rampart des Meisies
N° 28

VAN JSEGHEM

PROFESSEUR DE PIANO
ET
DE MUSIQUE
Rue des Rois
N° 27
Près l'Eglise
DE S: WALBURGE
A
BRUGES.

PROFESSOR OF THE PIANO
AND
SINGING.
N° 27
King's Street
NEAR
S: WALBURGE'S
Church
BRUGES.

Daveluy Lith. du Roi. Bruges.

Rue Eyk-hout N° 2

Les Demoiselles
WERY

Confectionnement et vente en Assortiment
d'habillemens d'enfants

BRUGES.

Daveluy Lith. du Roi. Bruges.

LECON D'EQUITATION,

PAR
A.F.DHOEKER

N° _____

N° _____ (Bon pour trois mois.)

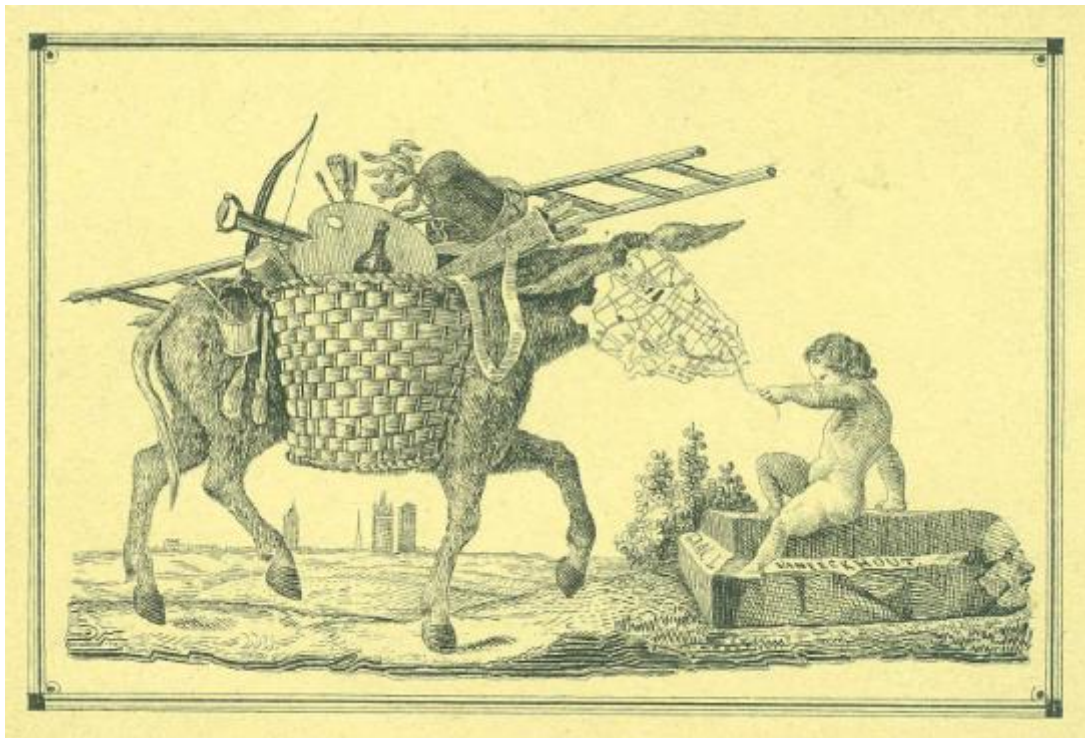
Lith de G. Jacquain à Gand.

De Pape frères,
à Bruges.

Peintres en moyen âge, Manuscrits,
Armoiries, Décors, et autres arts d'agèment,
donnent des leçons à domicile et
chez eux, Demeurant rue de duvee
N° 56, (près de la prison)

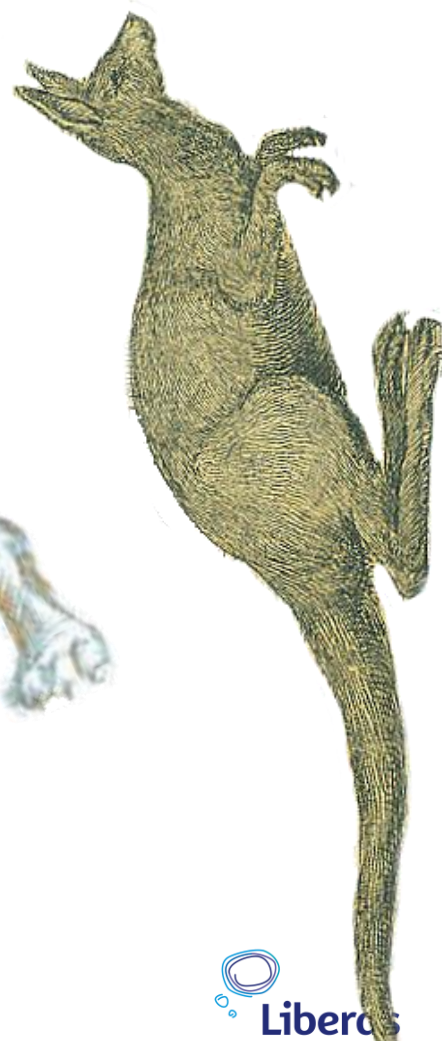
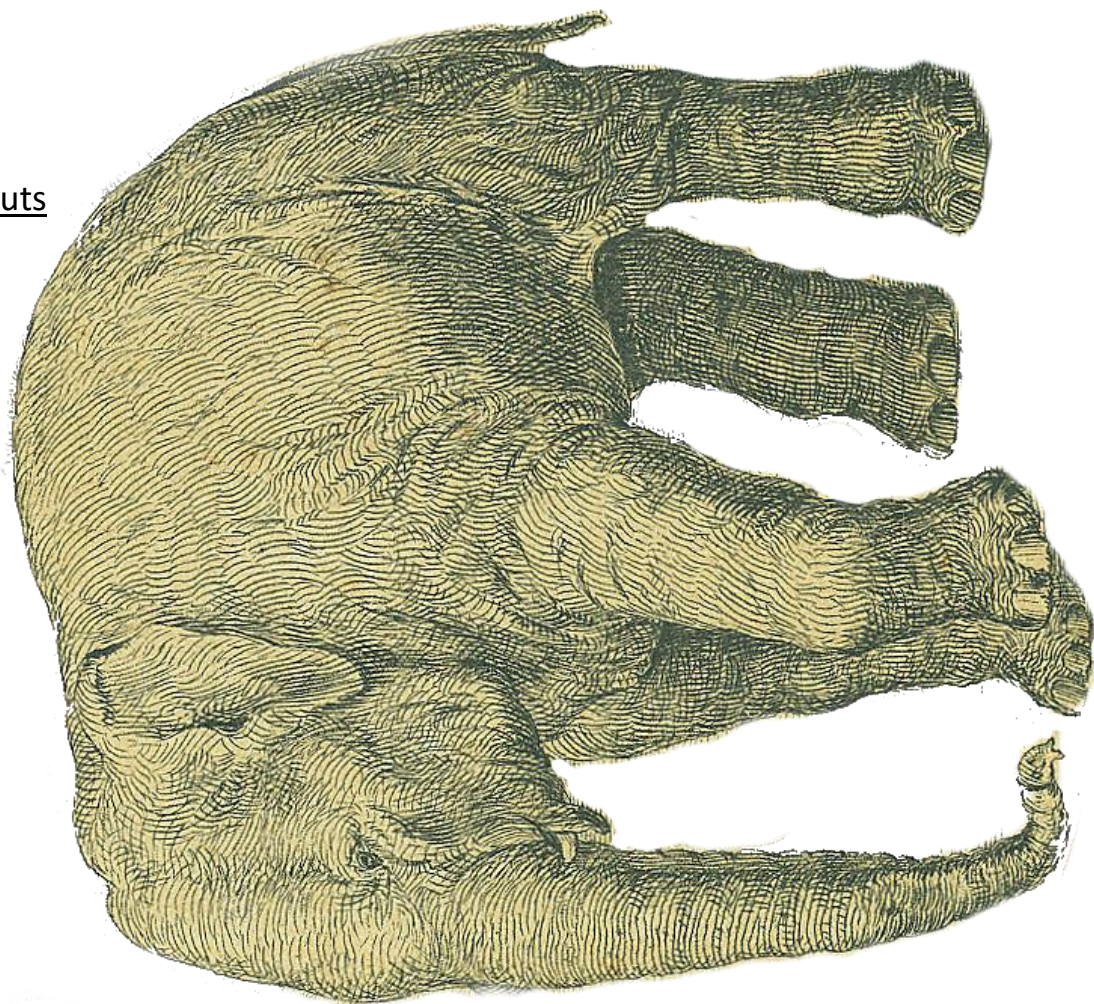
De Jay - De Mayllere, Bruges.

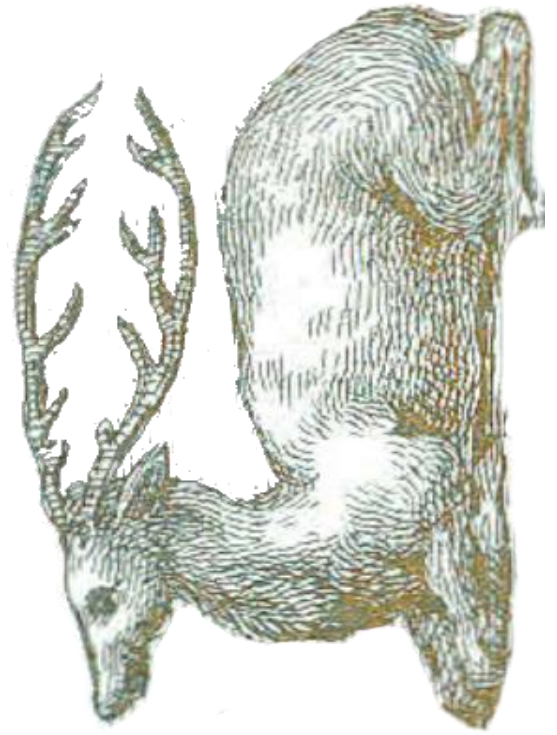

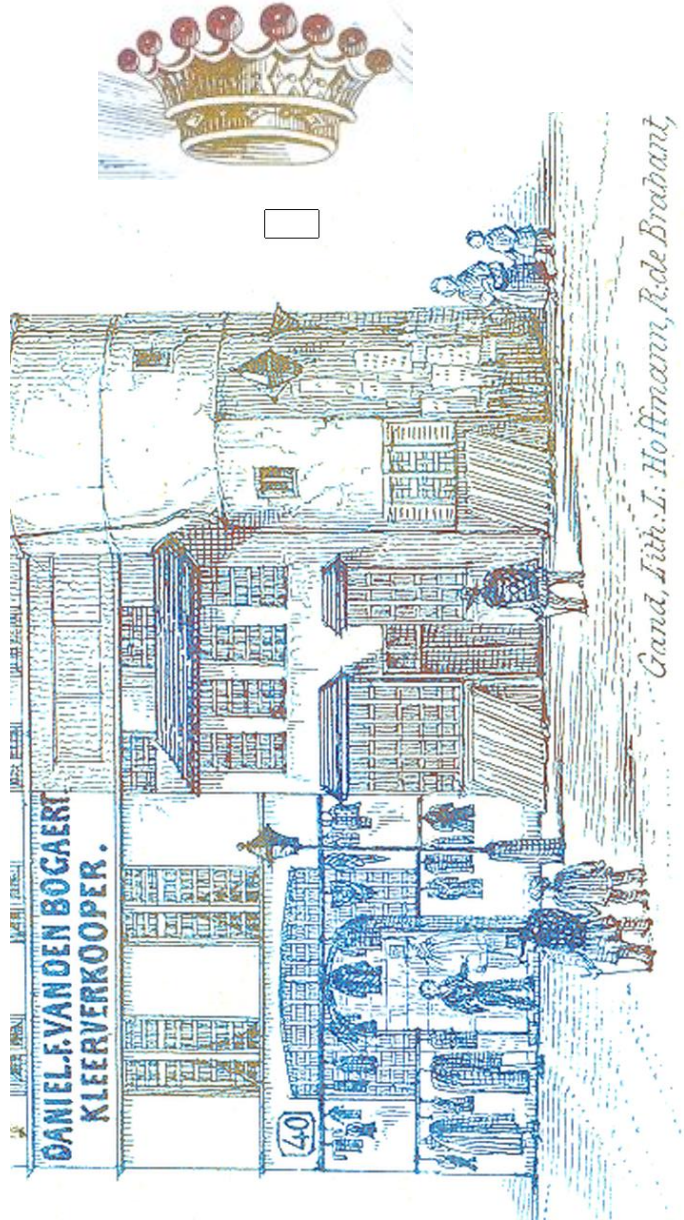
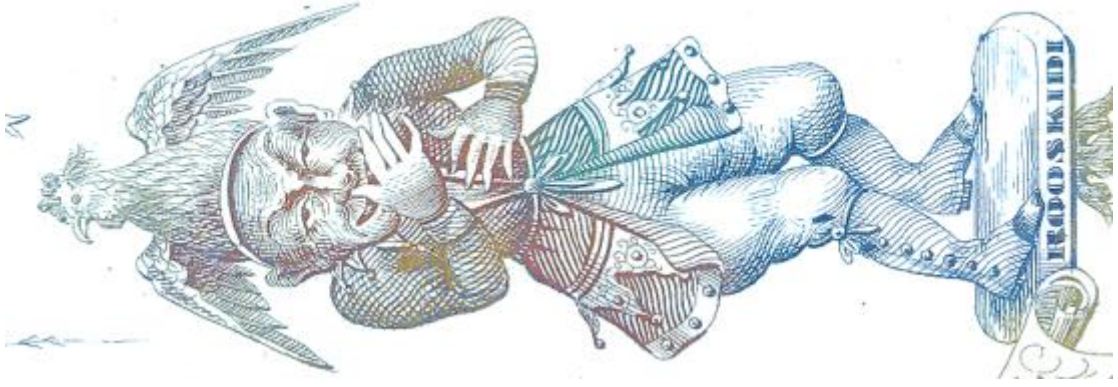
Bijlage: cut outs

Gana, Lith. J. Hoffmann, R. de Brabant.

*S*pernoge

*S*PIZZA

SIRON,
Restaurateur,
Place du Théâtre, 28,
LILLE.

Société Royale

Ve DE BRABANT-NICAISES,

VANSCHOOR

CHACUN DANS LE MONDE

J. VANHEMENS.

*Viend toute espèce de Pâtisseries, Pièces montées, Bûches
Carlo-nage et généralement tout ce qui concerne
Pâtisseries*

Hub. Jos. Fahn